

№ 02 (643)
Студзень 2017 года

Краязнаўчая газета

Выдаецца з красавіка 2003 года

bfk.by

У нумары:

➔ **Новая рубрыка: Будзем памятаць мы... – згадайма рупліўцаў –** стар. 2

➔ **Асоба ў краязнаўстве: плённы 2016-ы Міколы Півавара –** стар. 3

➔ **Памяць: створанае Анатолем Белым –** стар. 3 і 5

➔ **Спадчына: сядзіба Манюшкаў –** стар. 6

Удзельнікі і гледачы «Каляднай казкі пра Казу і Пятра» вітаюць са «старым» Новым годам

АРТ
СЯДЗІБА

Фота са старонкі Сержука Доўгушава ў Facebook

Новы год з Коласам і не толькі

* 24 і 25 снежня ў гандлёвым цэнтры «Купалаўскі» ў Мінску прайшоў калядны маркет «Прастора Добрых Падарункаў». На імпрэзу сабраліся больш за 100 удзельнікаў – майстры рамёстваў, хэндмэйду, літаратары і музыкі. Выступаў тэатр-студыя «Зялёны Яблык», чыталі вершы Леанід Дранько-Майсюк, Алесь Ліпай, гісторык і экскурсавод Павел Каралёў распавёў пра Мінск літаратурны, з песнямі і казкамі выступаў Серж Мінскевіч, спяваў Андрэй Мельнікаў ды інш.

* Аказваецца, у музей можна прыйсці не толькі каб пазнаёміцца з экспанатамі, але і дзеля сустрэчы з Дзедом Марозам, Снягуркай і іншымі казачнымі персанажамі. 27 снежня ў Дзяржаўным літаратурна-мемарыяльным музеі Якуба Коласа прайшла калядная ялінка «Да Коласа на Новы год». Для маленькіх наведнікаў ладзіліся майстар-класы па стварэнні навагодніх і калядных падарункаў, а лялечныя прадстаўленні пазнаёмілі з беларускімі народнымі казкамі.

* З 27 снежня па 5 студзеня ў мінскім Палацы мастацтваў працавала Міжнародная духоўна-асветная выстаўка-кірмаш «Раство Хрыстова»,

на якую сабраліся ўдзельнікі з Беларусі, Расіі, Украіны, Малдовы, Грэцыі, Сербіі, Чарнагорыі, Палесціны (г. Віфлеем). Пад час працы выстаўкі ладзіліся гутаркі пра свята Божага Нараджэння, можна было задаць пытанне святару, паглядзець фільм мітрапаліта Іларыёна (Алфеева) «Рождество», адбылася прэзентацыя новых кніг выдавецтва «Чатыры чвэрці», прайшла канцэртная праграма «З намі Бог», а святочныя спевы па-

беларуску выканаў хор брацтва ў гонар Віленскіх пакутнікаў.

* Музычныя беларускамоўныя ялінкі «Калядная казка пра Казу і Пятра» паводле твора Ігара Кузьмінча ладзіліся ў Мінску ў апошнія дні снежня і на пачатку студзеня. Гэта супольны праект гурта «Vuraj» і тэатральнага праекта Андрэя Саўчанкі. У праграме ялінкі былі музычны спектакль, калядныя гульні, танцы, спевы, конкурсы ды

іншыя забаўкі з падарункамі.

* 7 студзеня Нараджэнне Хрыстова святкавалі ў Беларускай дзяржаўнай музеей народнай архітэктуры і побыту. Тут можна было паглядзець батлеечнае прадстаўленне, паўдзельнічаць у майстар-класе па народных танцах і па вырабе лялек-мотанак, убачыць выстаўку абразоў ды інш.

* Трэці міжнародны Калядны фэст батлеечных і лялечных тэатраў «Нябёсы» пачаўся 12 студзеня ў мінскім Свята-Елісавецкім манастыры. Сёлета ў ім удзельнічаюць беларускія калектывы – тэатр батлейкі «Шчодр» Магілёўскага абласнога мастацкага музея імя П. Масленікава, народны тэатр лялек «Капялюш» (Наваполацк), студэнцкі лялечны тэатр «Батлейка» Інстытута тэа-

логіі (Мінск), тэатр «Провінция» (Гродна); расійскія – камерны тэатр «Пилигрим» (Каломна), тэатры «ТриЛирика» і «Душегреи» з Масквы; украінскія – Малы Тэатр Марыянэтак (Харкаў), Жытомірскі акадэмічны абласны тэатр лялек, а таксама калектывы з Польшчы і Літвы. Да пачатку фестывалю стартавала дабрачынная акцыя «Святло душы – дабрачыннасць», у межах якой батлеечныя калектывы выступаюць у медыцынскіх установах, інтэрнатах і адукацыйных цэнтрах.

Фэстываль будзе доўжыцца да 15 студзеня.

Паводле інфармацыі арганізатараў

Прэзентацыя праекта «Школа практычнай генеалогіі на кірмашы «Раство Хрыстова» (фота з sobor.by)

Новая рубрика: Будзем памяць мы...

«Краязнаўчая газета» амаль у кожным нумары імкнецца распавядаць пра цікавых людзей, якія сваёй працай зрабілі ўнёсак у нацыянальную культуру. І вось лагічна наспела неабходнасць завесці адмысловую рубрыку. Рубрыку, прысвечаную не толькі заслужаным дзеячам ды акадэмікам, але і шэраговым рупліўцам, якія цягам жыцця збіралі і папулярызавалі нацыянальныя набыткі. Людзі гэтыя сышлі, але памяць пра іх засталася. На памяць прыйшлі словы, якія часта паўтарае паэт, публіцыст, грамадскі дзеяч, стваральнік краязнаўчых музеяў Сяргей Панізьнік: «Будзем памяць мы – будучы помніць і нас». Прапануем чытачам нашай газеты: давайце зафіксуем імёны асобаў, якія сышлі ад нас, чые імёны, можа, засталіся толькі ў памяці нашчадкаў і былых супрацоўнікаў. Няхай гэта будзе не абавязкова «генерал культуры», можа, дашлеце пра чалавека толькі некалькі радкоў ды фота, але гэтым пакінеце згадку наступным пакаленням, а таксама даследчыкам нашай спадчыны.

Сёння прапануем першую публікацыю рубрыкі.

Бібліёграф на скрыжаванні шляхоў

Днямі споўнілася 120 гадоў з дня нараджэння Юліі Іосіфаўны Бібілы (10 студзеня 1897 г. – 9 снежня 1974 г.). З 1922 г. яна працавала загадчыкам беларускага аддзела Дзяржаўнай бібліятэкі БССР (цяпер гэта Нацыянальная бібліятэка Беларусі).

Пасля сканчэння ў 1925 г. Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта Ю. Бібіла займалася складаннем краязнаўчай бібліяграфічнай картатэкі. З наробкаў Юліі Іосіфаўны – бібліяграфія твораў Цішкі Гартнага, надрукаваныя старонкі біяграфіі Цёткі... З 1937 па 1959 гг. працавала галоўным бібліёграфам Саратаўскага ўніверсітэта. Вярнуўшыся з выгнання, зноў працягнула працу ў Дзяржаўнай бібліятэцы БССР.

Юлія Іосіфаўна была чуллывай асобай, імкнулася ўзгадваць радасныя падзеі жыцця. У 1968 г. я быў запрошаны ў яе невялічкую, але ўтульную кватэрку, аздобленую ёю ж створанымі карцінамі. Захавалася фота, з яким я і ўзгадваю 120-гадовы юбілей Ю.І. Бібілы.

Сяргей ПАНІЗЬНИК

На тым тыдні...

✓ 22 снежня ў Гасцёўні Уладзіслава Галубка адкрыўся **выставачны праект «Спадарыня лялька»**, прадстаўлены Творчым цэнтрам Artexpo.by і Майстэрняй аўтарскай лялькі Ірыны Ражко. У межах праекта І. Ражко ладзіла лекцыі па гісторыі лялек і майстар-класы, прайшлі выстаўкі «Запаветныя жаданья», «Лялечны дэбют», на выстаўцы «Dolls forever» была прадстаўленая калекцыя антыкварных лялек і аксесуараў Алы Тапоркавай.

✓ 23 снежня ў мінскім абласным цэнтры народнай творчасці пачала працаваць XXIV Рэспубліканская выстаўка сучаснага народнага мастацтва «Калядныя ўзоры», арганізаваная Беларуска-саюзам майстроў народнай творчасці.

На экспазіцыі можна ўбачыць бадай што ўсе асноўныя віды сучаснага народнага мастацтва і мастацкіх рамёстваў: ткацтва, вышыўка, карункапляценне, ганчарства, выцінанка, набіванка, бісерапляценне, кавальства, аплікацыя, роспіс па дрэве, тканіне, шкле, пляценне з саломы, лазы і іншых прыродных матэрыялаў, мастацкая апрацоўка дрэва, металу, скуры і інш.

Выстаўка працуе да 25 студзеня.

✓ 29 снежня ў Нацыянальным цэнтры сучаснага мастацтваў адкрылася **персанальная выстаўка Уладзіміра Акулава «Здабыццё легенды»**.

Мастак нарадзіўся ў 1954 годзе ў Баранавічах, вучыўся ў слупскай школе выяўленчага мастацтва і на мастацка-

графічным факультэце Віцебскага педагогічнага інстытута. З 1987 года ўваходзіў у склад неформальнага мастацкага аб'яднання «Арт-лабараторыя «ГАЛІНА»». Прадстаўнік другой хвалі беларускага авангарда, У. Акулаў лічыць сябе прадаўжальнікам традыцыяў віцебскай мастацкай школы, закладзеных Казімірам Малевічам, Маркам Шагалам, Верай Ермалаевай, аднак ён выпрацаваў уласны аўтарскі стыль.

✓ 31 снежня ў Мемарыяльным музей-майстэрні Заіра Азгура ў Мінску адбылося **выступленне праекта «Грэзы Пафнутыя» з праграмай «Сутра подсолнуха»**. Праект быў створаны ў 2013 годзе музыкам Паўлам Кузюковічам, за гэты час выйшлі два музычныя альбомы: «The Sandman» (2013) і «Сутра подсолнуха» (2016).

✓ 11 студзеня Дзяржаўны літаратурны музей Янкі Купалы запрашаў на **ўрачыстае адкрыццё 135-га, юбілейнага года з дня нараджэння першага народнага паэта Беларусі Янкі Купалы**.

Распачала святочныя мерапрыемствы прэзентацыя партрэта Янкі Купалы работы рускага мастака Мікалая Паўлава, які перадаў у дар музею старшыня «Федэральнай нацыянальна-культурнай аўтаноміі беларусаў Расіі» Сяргей Кандыбовіч. Пад час імпрэзы ў выкананні акцёраў Рэспубліканскага тэатра беларускай драматургіі прагучалі вершы Янкі Купалы, а выкладчыкі і студэнты Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі выканалі песні на словы паэта.

У 2017 годзе спаўняецца

Мемарыяльная сядзіба «Ласток» (Стаўбцоўскі р-н; 1997), філіял Дзяржаўнага літаратурна-мемарыяльнага музея Якуба Коласа – 20 гадоў з часу адкрыцця.

Алелькавіч Юрый (1492 – 1542), дзяржаўны і ваенны дзеяч ВКЛ, удзельнік Аршанскай бітвы 1514 г. – 525 гадоў з часу нараджэння.

Сангушка Раман (каля 1537 – 1571), дзяржаўны і ваенны дзеяч Вялікага Княства Літоўскага, удзельнік Інфлянцкай (Лівонскай) вайны 1558 – 1583 гг., бітвы на Уле 1564 г. – 480 гадоў з часу нараджэння.

Хадкевіч Ян Геранімавіч (каля 1537 – 1579), дзяржаўны дзеяч Вялікага Княства Літоўскага, палкаводзец, удзельнік Інфлянцкай (Лівонскай) вайны 1558 – 1583 гг., бітвы на Уле 1564 г., іншых баёў – 480 гадоў з часу нараджэння.

Сматрыцкі Мялецій (свецк. Максім Герасімавіч; 1577 ці 1755 або 1578 – 1633), беларускі і ўкраінскі грамадска-палітычны і царкоўны дзеяч, пісьменнік-палеміст, мысліцель, вучоны – 440 гадоў з часу нараджэння.

Кульчынскі Ігнат (Ігнацій; 1707, Гродна ці Украіна – 1747), дзеяч уніяцкай (грэка-каталіцкай) царквы, гісторык, археолаг, краязнаўца, даследчык старажытнасцяў Гродна, Жыровічаў і Полацка – 310 гадоў з часу нараджэння.

Рэйтан (Райтан) Тадэвуш (1742(?), Ляхавіцкі р-н – 1780), палітычны дзеяч Рэчы Паспалітай, патрыёт, які выступаў супраць першага падзелу Рэчы Паспалітай 1772 г., – 275 гадоў з часу нараджэння.

Казлоўскі Восіп (Юзаф, Язэп) Антонавіч (1757, Слаўгарадскі р-н – 1831), беларускі і расійскі кампазітар, аўтар опер, кантат, паланэзаў, рамансаў, музыкі для трагедыяў – 260 гадоў з часу нараджэння.

Дарэўская Апалонія (Дарота; 1767(?) – пасля 1797), танцоўшчыца, прыгонная А. Тызенгаўза, першая салістка трупы «Таварыства танцоўшчыкаў яго каралеўскай вялікасці» ў Варшаве – 250 гадоў з часу нараджэння.

Кажынскі Мацей (1767 – 1823), польскі спявак, акцёр, рэжысёр і антрэпрэнёр, стваральнік першага пастаяннага тэатра ў Мінску – 250 гадоў з часу нараджэння.

Аляшкевіч Іосіф Іванавіч (1777 – 1830), жывапісец-партрэтчыст, творчасць якога звязаная з мастацкім жыццём Беларусі, Літвы, Польшчы і Расіі, акадэмік Імператарскай Акадэміі мастацтваў (Санкт-Пецярбург) – 240 гадоў з часу нараджэння.

Малахоўскі Уладзіслаў Юльянавіч (1827, Кобрынскі р-н – 1900), адзін з кіраўнікоў паўстання 1863 – 1864 гг. у Польшчы, Літве і Беларусі, інжынер, вынаходнік у галіне фотатэхнікі – 190 гадоў з часу нараджэння.

Струкаў Дзмітрый Міхайлавіч (1827(?) – 1899), мастак, рэстаўратар, археолаг, педагог, творы і дзённікі якога з'яўляюцца каштоўным матэрыялам для вывучэння гісторыі беларускага калектывага дойлідства – 190 гадоў з часу нараджэння.

Трутнеў Іван Пятровіч (1827 – 1912), расійскі і беларускі жывапісец, графік, педагог, асветнік, грамадскі дзеяч, акадэмік Імператарскай Акадэміі мастацтваў (Санкт-Пецярбург), арганізатар і загадчык Віленскай рысавальнай школы (1866 – 1912) – 190 гадоў з часу нараджэння.

Марцінкевіч (па мужу Асіповіч) Каміла Вінцэнтаўна (1837(?), Мінск (?) – пасля 1900), піяністка, спявачка, кампазітар, педагог, удзельніца рэвалюцыйна-дэмакратычнага руху ў Беларусі ў 1860-я гг., дачка В. Дуніна-Марцінкевіча – 180 гадоў з часу нараджэння.

Далгоў Іван Іванавіч (1857 – 1911), гісторык, археолаг, краязнаўца, педагог, знаўца гісторыі Полаччыны – 160 гадоў з часу нараджэння.

Пётр (у свеце Грудзінскі Пётр Феафілавіч; 1877, Глуск – 1930), свяшчэннамучанік, новапакутнік Мінскай епархіі Беларускай Праваслаўнай Царквы – 140 гадоў з часу нараджэння.

Матфей (у свеце Крыцук Мацвей Аляксандравіч; 1892, Клецкі р-н – 1950), свяшчэннамучанік, новапакутнік Мінскай епархіі Беларускай Праваслаўнай Царквы – 125 гадоў з часу нараджэння.

Кіпрыян Ятранскі (Клімуц ці Клімуць; 1897, Ваўкавыскі р-н – 1942), свяшчэннамучанік, новапакутнік Навагрудскай епархіі Беларускай Праваслаўнай Царквы – 120 гадоў з часу нараджэння.

Лобач Аляксандр Аляксандравіч (1937, Круглянскі р-н – 2009), педагог, краязнаўца, заслужаны настаўнік Беларусі – 80 гадоў з часу нараджэння.

Мікалай Півавар:

«Краязнаўства жыло, жыве і будзе жыць»

Вядомы віцебскі краязнаўца Мікалай Півавар у снежні адзначыў свой дзень нараджэння. Гэты год для Мікалая Васільевіча быў надзвычай плённым: увосень выйшла яго манаграфія «Гістарычнае краязнаўства Беларусі ў 1961–1991 гг.», а з дапамогай краўдфандынгавага сайта «Улей» навукоўца сабраў неабходныя сродкі для выдання кнігі «50 музей Витебска».

Пра гэтыя кнігі, а таксама пра тое, чаму ён абраў прафесію настаўніка, як зацікавіўся краязнаўствам і якімі сваімі адкрыццямі ганарыцца, М. Півавар расказаў на сустрэчах у выставачнай зале «Духаўскі круглік» Цэнтра культуры «Віцебск» і ў Віцебскай абласной бібліятэцы ў снежні.

На мерапрыемствы прыйшлі людзі розных узростаў і прафесіяў: былыя вучні Мікалая Васільевіча, яго сябры, знаёмыя, настаўнікі, прадстаўнікі турыстычнай сферы і проста тыя, хто цікавіцца гісторыяй роднага краю.

«Ніколі не думаў, што калі-небудзь буду прысутнічаць на сустрэчы імя мяне», – жартаўліва павітаў прысутных М. Півавар і пачаў апавед.

Нарадзіўся будучы краязнаўца ў пасёлку Лужасна Віцебскага раёна ў сям’і настаўнікаў. З дзяцінства любіў чытаць і чытаў вельмі шмат.

«Асновай майго інтэлектуальнага багажу стаў часопіс «Наука и жизнь»: у нашай сям’і захоўвалася яго падшыўка з 1969 года. У школе я любіў гісторыю і геаграфію. Геаграфію, напэўна, больш, але таму, што я хацеў вывучыць замежную мову, вырашыў, што трэба выбіраць інстытут зыходзячы з гэтага».

Мікалай Васільевіч паступіў на гістфак Мінскага дзяржаўнага педінстытута імя Максіма Горкага на спецыяльнасць «Гісторыя і замежная мова». Педагогам быць не збіраўся: кошт настаўніцкага хлеба ў сям’і добра ведалі. Планаваў пайсці працаваць у іншае месца, але лёс склаўся іначым.

Праз пэўны час пасля заканчэння інстытута М. Півавар працаваў у школе-інтэрнаце для дзяцей з парушэннямі маўлення ў Лужасне (сёння тут – Віцебскае кадэцкае вучылішча), затым была служба ў 103-й гвардзейскай асобнай брыгадзе. Пасля арміі вярнуўся дадому. Дырэктар школы папрасіў маладога настаўніка выйсці на працу на тры дні і выставіць адзнакі за чвэрць вучням замест калегі, якая захварэла. Мікалай Васільевіч пагадзіўся: выйшаў на тры дні і працуе ўжо больш за 20 гадоў. Да таго ж краязнаўца абараніў кандыдацкую дысертацыю і выкладае на кафедры гісторыі Беларусі Віцебскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя П.М. Машэрава.

Захапленне краязнаўствам пачалося з гуртка, які Мікалаю Васільевічу прапанавалі весці ў школе. Разам з вучнямі настаўнік падарожнічае па Віцебскім рэгіёне, адшуквае цікавыя прыродныя і гісторыка-культурныя аб’екты, адкрывае ўсе новыя і новыя таямніцы роднай зямлі.

М. Півавар адзначыў, што ўплыў на яго як на краязнаўца аказалі найперш Анатоль Дарафееў, Віталь Скалабан, Алег Куржалаў, Георгій Штыхаў, Вітольд Ермалёнак, Мікола Плавінскі, Аркадзь Падліпскі.

Сярод галоўных сваіх дасягненняў выступаўца згадаў знойдзеную ў лесе самую вялікую сасну ў Віцебскім раёне каля вёскі Сушчова Мазалаўскага сельсавета. Вышыня дрэва складае 28 метраў, дыяметр ствала – каля 130–140 см, а ўзрост – 200–250 гадоў. Таксама М. Півавар ганарыцца адкрыццём імя краязнаўцы, ураджэнца Гарадоцкага раёна Івана Вашчылы, лёс якога нагадвае прыгодніцкі раман. Пад час Першай сусветнай вайны, калі хлопцу было 16 гадоў, ён стаў поўным Георгіеўскім кавалерам. Далей – служба ў Беларускай Арміі, эміграцыя ў Кітай, арышт у 1945 годзе па абвінавачванні ў «контрвыведальнай і разведвальнай дзейнасці супраць СССР», лагер, пасля – забарона пражываць у еўрапейскай частцы Савецкага Саюза. І кожнае лета – паездкі на радзіму, краязнаўчыя пошукі. Менавіта Іван Арэф’евіч знайшоў адзін з буйнейшых курганных могілнікаў на тэрыторыі Беларусі – каля вёскі Дарахі Гарадоцкага раёна.

«Краязнаўства жыло, жыве і будзе жыць. Канечне, як і ў любой іншай сферы, тут ёсць дылетанцтва і плагіят, але кожны сапраўдны краязнаўца – гэта асоба, той, хто ведае гісторыю лепей за іншых і разумее прычыны той ці іншай з’явы лепей за іншых», – адзначыў М. Півавар.

Не абышлося ў гэтыя дні і без віншаванняў. Шмат цёплых словаў і незвычайных падарункаў падрыхтавалі для імянінніка сябры і калегі. Так, загадчык кафедры гісторыі Беларусі Анатоль Дулаў і галоўны спецыяліст галоўнага ўпраўлення ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі, дацэнт гэтай кафедры Дзяніс Юрчак прэзентавалі Мікалаю Васільевічу футбалку з надпісам «Гісторыка-краязнаўчая каштоўнасць Мікалай Півавар».

«У нашым горадзе шмат гісторыка-культурных каштоўнасцяў, а вось гісторыка-краязнаўчая – адна. І гэта Мікалай Півавар», – пажартаваў Д. Юрчак.

Аляксандра
АЛЯКСАНДРАВА,
г. Віцебск

Анатоль Дулаў, Дзяніс Юрчак і Мікалай Півавар

«Хаджу па залах ў захапленні...»

Мінула ўжо больш за пяць гадоў ад таго дня (14 лістапада 2011 г.), як адышоў у іншы свет Анатоль Белы – стваральнік і старшыня культурна-асветніцкага клуба «Спадчына» і Старадарожскага прыватнага мастацкага музея.

Нехта лічыў яго дзіваком, бо як можна так апантана займацца справай, якая не толькі не дае матэрыяльных выгодаў, а наадварот – вымагае значных затратаў, фінансавых сродкаў і асабістага часу (ды не толькі свайго, а ўсёй сям’і).

Некаторыя бачылі ў ім ганарліўца можа таму, што зайздросцілі яго таленту гуртаваць вакол сябе людзей, пераадоўваць тыя бар’еры, што ўзніклі на шляху да пастаўленай мэты.

Далёка не ўсім падабалася яго прынцыповасць і нягнуткасць, яго смеласць называць белае белым, а чорнае – чорным; не бяліца выказаць сваё бачанне вырашэння той ці іншай праблемы.

А былі і такія, хто лічылі яго амаль ворагам.

Толькі А. Белы не азіраўся на цяжкасці-складанасці, на суды-перасуды, а рабіў справу, якую лічыў патрэбнай, і на многія пытанні ў яго быў адказ: «Я раблю гэта для Беларусі».

Назапасіўшы значную колькасць твораў жывапісу, графікі, медальернага і дэкаратыўнага мастацтва, А. Белы, пачынаючы з 1984 г., арганізоўваў тэматычныя выстаўкі (усяго каля 20) у беларускіх гарадах, Яраслаўлі (Расія), ЗША.

З часам калекцыя папаўнялася, і трымаць яе ў сутарэннях і запасніках было немэтазгодна, нават злачынна. А. Белы спрабуе знайсці выйсце: звяртаецца да гарадскіх уладаў з просьбай выдзеліць памяшканне для размяшчэння мастацкіх твораў і арганізацыі выставак, што дзейнічалі б пастаянна. Толькі ў Мінску такога памяшкання не знайшлося. Няўжо тупік?

Але ў горадзе Старыя Дарогі ў А. Белы ёсць бацькоўскі дом – і гэта выйсце. На

сямейнай радзе варыянт быў грунтоўна абмеркаваны. І жонка А. Белы Ала Мікалаевіч, і дачка Святлана, і зяць Віталь добра ўяўлялі ўсю складанасць і цяжкасць рэалізацыі праекта. Толькі хіба маглі яны замарозіць, затармазіць, не падтрымаць свайго мужа і бацьку ў ажыццяўленні мары і мэты ўсяго яго жыцця?

Пра тое, як будавалася і будоўвалася пад музей сядзіба Яўхіма Фёдаравіча і Вольгі Сямёнаўны Белых, можна зрабіць справаздачу ў некалькіх тамах. А калі прыплюсаваць сюды нескарываны А. Белым і яго сям’ёй шэрагі чарговых адпачынкаў, выхадных дзён, ды і проста патрэбных кожнаму чалавеку штодзённых гадзінаў для аднаўлення фізічных і духоўных сілаў, то, як кажуць, стрэлка зашкальвае.

Але дзякуючы сумесным намаганням Анатоля Яўхімавіча, яго сяброў і апаўчанаў, яго сям’і справа дасягнула лагічнага канца: у снежні 1999 г. быў адкрыты першы ў Беларусі прыватны мастацкі музей А. Белы.

Толькі і тут знаходзіліся людзі, якія сумняваліся ў паўнацэнным функцыянаванні музея: і ад Мінска далёка, і як даведацца пра музей – яго няма ў каталогу музеяў Беларусі. Выказваліся нават такія меркаванні, што музей А. Белы не лягва назваць музеем, бо ён не адпавядае музейным законам-канонам: і арганізацыя не тая, і карціны шчыльна размяшчаныя, ды і тэматыка не тая, занадта ўжо беларуская. Часта так заяўлялі тыя, хто ні разу не наведваў музей. А наведнікі выказваюць супрацьлеглую думку. Бо калі заходзіш у любую з васьмі залаў, то адразу трапляеш у чароўны свет мастацтва, дзе кожны экспанат адлюстроўвае часцінку тваёй Радзімы, яе сапраўднай гісторыі, дзе кожны мастацкі твор раскрывае таямніцы цяжкіх шляхоў нашых продкаў – ліцвінаў-беларусаў або прыгажосць роднага краю.

(Заканчэнне на стар. 5)

Раздзел музея «Зямля Старадарожская»

Ён, як рэдка хто, дзень і ноч разважаў і працаваў над тэкстам Бібліі. Ён палюбіў Біблію – Слова Божэ, захапіўся ім і палымнеў душою, каб перадаць гэты агонь Божай любові свайму любаму паспалітаму народу. Толькі той запаліць, хто сам гарыць.

«Так няхай свеціць святло ваша перад людзьмі, каб яны бачылі вашыя добрыя ўчынкі і ўслаўлялі Айца вашага, Які ёсць у небёсах» (Мц. 5, 16).

Ён жыў Бібліяй. Ён прапускаў праз сваё сэр-

яння з еўрапейскім культурна-гістарычным соцыумам.

Францыск сваёй філіграннай працаю намагаўся наблізіць свой народ, нашу Айчыну да Еўрапейскага ўзроўню жыцця.

Францыск поўнасьцю і даслоўна намагаўся наследаваць Збавіцеля Ісуса Хрыста, Які маліўся:

«Слаўлю Цябе, Ойча, Гасподзь неба і зямлі, што Ты ўтойіў гэта ад мудрых і разумных і адкрыў для малых» (Мц. 11, 25).

Ён услед за Евангелістам Мацвеем лічыў, што просты чалавек можа ўбачыць у Святым Пісьме тое, што нярэдка застаецца неўспрынятым добра адукаванымі людзьмі.

Добра разумеючы ролю кнігі ў грамадстве, Скарына бачыў у ёй адзін з найважнейшых сродкаў культурнага прагрэсу і нацыянальнага Адраджэння. Яго кнігі на роднай мове сталі той паходняй, якая ўказвала людзям сапраўдны шлях у будучыню, тым знічом, які саграваў і асвятляў людское жыццё ў непагадзь і завею.

Разам з тым яны адлюстроўваюць і асабістыя рысы выдаўца, яго духоўную адоранасць і непаўторнасць, веліч яго подзвігу.

Францыск – вялікі ўмілавальнік Слова Божэ, і, не пабаюся сказаць, на ўзроўні Святога Гераніма, які пераклаў Біблію на лацінскую мову.

Францыск – місіянер і катэхізатар Слова Божэ для нашых народаў, як святых Кірыла і Мяфодзія для Еўропы.

Кнігі Скарыны зрабілі вялікі ўплыў на развіццё духоўнай культуры Беларусі і Украіны, стымулявалі ўзнікненне кнігадрукавання ў Маскоўскай Русі, распаўсюджваліся ў шматлікіх рукапісных копіях.

*Богу вь Троици единому
ко чти и ко славе,
Матери его Пречистой Марии
к похвале.
Всем небесным силам и святым его
к веселію,
Людем посполитым
к доброму научению.*

Паэтычныя радкі стваралі ўзнёслае ўспрыманне ўсёй кнігі, абуджалі эмоцыі і глыбокай пачуццё ў чытача, рыхтавалі яго да сустрэчы з незвычайным, таямнічым, прыгожым.

Усе пераклады кніг Бібліі Ф. Скарына прысвяціў «людям посполитым к доброму научению». Ён хацеў пашырыць духоўную асвету сярод суайчыннікаў, дапамагчы простым людзям спазнаць мудрасць і навуку Божую. З гэтай мэтай кожную з кніг Ф. Скарына суправаджаў прадмовамі і пасляслоўямі. У іх першадрукар выказаў свае грамадскія і асветніцкія погляды, заклікаў да ўмацавання правапарадку, да стварэння справядлівых заканадаўчых кодэксаў аб дзяржаве, войску, зямлі, тлумачыў незразумелыя словы і звароты, а таксама розныя звесткі па гісторыі, геаграфіі, этнаграфіі, філасофіі, астраноміі.

У «Малой падарожнай кніжыцы» Скарына змясціў розныя каляндарныя і астранамічныя звесткі (беларускія назвы месяцаў, знакаў задыяка) – усё тое, што неабходна было чалавеку ў дарозе.

«Псалтыр» (зборнік 150 Псалмоў, па якіх у сярэднявеччы вучыліся грамадзе) Скарына адрававаў «дзеям малым як пачатак усякай добрай навукі», а таксама дарослым у якасці настольнай кнігі, душавыратавальнага чытання. Псалмы «Псалтыра», лічыць Скарына, – «гэта скарб, безліч каштоўных каменняў! Яны розную немач духоўную і цялесную выганяюць! Душу і розум прасвятляюць і гней і лютасць уціхамірваюць! Мір і спакой чыняць! Смута і скруха адганяюць! Пачуццё ў малітвах даюць! Людзей зчлівымі робяць! Ласку і міласць мацуюць! Д'ябла праганяюць, анёлаў на дапамогу заклікаюць!»

*Ксёндз-магістр Уладыслаў ЗАВАЛЬНЮК
(Заканчэнне
ў наступным нумары)*

Бог – Біблія – Бацькаўшчына!

(Працяг.)

Пачатак у № 1 за 2017 г.)

Францыск не даў сябе зацерці, усыпіць у дастатку ў багатай Еўропе. Яго дух любові да Бога і ўдзячнай памяці да свайго народа перамог. Ён не стаў на дарогу ўзбагачэння, а мог! Мог друкаваць свецкую даходную, сумніўнага зместу літаратуру, якая напэўна б яго ўзбагаціла, азаціла, як гэта бачым сёння па многіх выдавецтвах, якія гатовы друкаваць усё.

Для свайго вялікага пачыну – выдавецкай дзейнасці – Францыск Скарына выбраў менавіта Біблію, найбольш папулярную ў хрысціянскім свеце кнігу, у якой людзі імкнуліся знайсці адказы на самыя розныя жыццёвыя пытанні.

Францыск не толькі асабіста друкаваў кнігі Святога Пісання. Любіў Бога і бліжняга – свой просты паспаліты люд.

Трэба ўбачыць і ацаніць не толькі інтэлектуальныя здольнасці Францыска, працу і цяжар, але смела зазірнуць у яго духоўны свет веры, хрысціянскага жыцця і дзеяў, якія поўнасьцю прысвяціў на хвалу Божую і для добра паспалітага людю Бацькаўшчыны. Ён вялікі Радзімалюб!

Трэба ўшанаваць яго і духоўна, усім нам, сваёй верай з усёй Усяленскай Царквою ва ўсіх святыхнях не толькі Беларусі, але і ўсяго свету, яго хрысціянскую высокароднасць.

Францыск быў вельмі таленавіты і шматгранны. Ён увабраў у сябе многія навукі і ў кожным з іх напрамкаў мог сябе бліскуча праявіць, рэалізаваць і ўзбагаціцца, як і ў той жа медыцыне, але ён абраў толькі Біблію, шлях даволі круты, цяжкі.

Хто прывіў яму такую любоў да Бібліі, або Што?

Францыск знаходзіўся ў тагачасных высокіх і элітных навуковых і духоўных колах. Быў глыбока веруючым з аналітычна-лагічным мысленнем навукоўцам, гэта назіраецца ва ўсім яго жыцці і працы. З усіх філасофскіх навук ён пераканаўся, што Біблія з'яўляецца Кнігаю Кніг. Да Бога прывялі яго не толькі бацькі і духоўныя настаўнікі, ён сам прыйшоў дзякуючы навукам і свайму інтэлектуальнаму развіццю.

Што было асноваю гэтага выбару? Менавіта Бібліі!

Невыказная памяць і ўдзячнасць Радзіме і свайму паспалітаму шматпакутнаму людю, пра якога памятаў і якому ўсімі сіламі намагаўся дапамагчы. Але як? Едзе на Радзіму не як лекарці – вучоны, а як місіянер-друкар з Бібліяй, бо для тых, хто спазнае яе святы змест, яна стане лякарствам, спакоем, мудрасцю... і жыццём вечным.

«Найвышэйшая мудрасць у разважанні пра смерць, у спазнанні сябе самога і ў памятанні наступнасці».

Біблія дзецям і людзям простым – кніга для навучання, настаўнікам і людзям мудрым – для захаплення.

Біблія – дзівосная рака! Яна бывае мелкай, і нават авечка можа перайсці! Але адначасна і глыбокай, калі і слон змушаны плысці цераз яе! У гэтай кнізе – пачатак і канец усёй існуючай мудрасці, бо толькі праз яе можна спасцігнуць Бога-Уладара! У гэтай кнізе – усе законы і правы, якімі карыстаюцца людзі ў зямным жыцці! У гэтай кнізе – усе лякарствы душэўныя і цялесныя разам знойдзеце! Тут – навучанне філасофіі добрапрыстойнае: як Бога любіць для самога сябе і для бліжняга свайго! Тут – справа ўсялякага збору людскога і горада, якія праз веру, ласку і згоду паспалітую дабро памнажаюць. Тут – поўнае навучанне сямі навук вызваленых!

З вышэй сказанага робім выснову, што, маючы вялікую веру і любоў да Бога і Маці Божай, Францыск загарэўся і вялікай любоўю да свайго людю. А як найлепей дапамагчы яму, як не друкам Бібліі, пашыраць веру і веды ў сваім народзе. Вось ШТО было яго святым рухавіком.

Я адчуваю сваім святарскім перакананнем, што Францыск – гэта Божы галас праз стагоддзі для нашага пакалення, нашай сучаснасці!

Францыск прысвячае для гэтага здароўе, маёмасць і ўсё сваё жыццё. Адрокся ад славы і багацця ў свеце. Як манах і пустэльнік закрываецца ў сваім пакоі-кабінеце і друкарні, нягледзячы на тое, што жыў у цэнтры дзяржаўных сталіц – Прагі і Вільні, перапоўненых людзьмі і жыццёвымі радасцямі.

Меў выпрацаваную вялікую сілу волі. Вось яго ахвярны славянскі дух!

Вера Францыска праходзіць залатой ніццю праз усё яго жыццё.

Падуанскі ўніверсітэт. Гравюра 1564 г.

(Заканчэнне.
Пачатак на стар. 3)

Музей жывы. Ён прыцягваў увагу сваёй незвычайнасцю, нестандартнасцю, багаццем экспанатаў. Людзі прыязджалі з усіх куткоў Беларусі, блізкага і далёкага замежжа. Наведвалі яго студэнты беларускіх універсітэтаў. Свае ўражанні ад убачанага выказала група экскурсаводаў Мінска і Мінскай вобласці, метадысты Мінскага абласнога інстытута павышэння кваліфікацыі, слухачы ваенных курсаў, вучні ды інш. Наведнікі знаёміліся з экспанатамі, з цікавасцю слухалі А. Бела-

«Хаджу па залах ў захапленні...»

Пачалося віртуальнае жыццё Старадарожскага мастацкага музея: сайт кругласутачна наведваюць, і колькасць гасцей даволі значная. Па колькасці гасцей можна меркаваць, у якім кутку планеты сумуюць па Радзіме нашыя суайчыннікі. Беларусы нашай краіны і беларуская дыяспара ЗША – самыя актыў-

Але дасведчаныя людзі сцвярджаюць, што прыватны музей А. Белы – самы ўнікальны па змесце і самы вялікі па колькасці экспанатаў. Па-першае, у ім знаходзяцца творы звыш 200 беларускіх мастакоў і скульптараў, а гэта вельмі высокі паказчык для прыватнага музея. Па-другое, тэматыка размешчаных у ім экспана-

язджалі на экскурсію вучні з Асіповіцкага раёна, знайшлі дарогу ў музей школьнікі з Салігорска і Бабруйска і іншых гарадоў. Настаўнікі заўжды выказваюць падзяку за праведзеную экскурсію, за магчымасць пазнаёміцца з творамі мастацтва і адначасова пашырыць веды аб мінулым Беларусі, уявіць складаныя жыццёвыя дарогі знакамітых беларусаў.

Узрослая актыўнасць наведнікаў, асабліва вучняў сяродніх школ, вымагала адкрыцця ў музеі раздзела, прысвечанага Старадарожскаму краю. Таму захавальнікі музея і паслядоўнікі справы А. Белы – жонка Ала Мікалаеўна, дачка Святлана, унук Алесь, стрыечны брат Міхаіл і яго жонка Ала – паклалі гэтаму пачатак. Доўга шукаць матэрыял не давялося: А. Белы дакладна вывучаў гісторыю падпольнай барацьбы на Старадарожчыне. Неабходна адзначыць, што сям'я Белых – бацька і маці Анатоля Яўхімавіча, дзядзька Навум і яго сын Міхаіл – былі ў гушчыні тых падзеяў, аб чым сведчаць многія архіўныя дакументы і прабітая куля «расстралілі», не заспеўшы ў хаце Вольгу Сямёнаўну з дачкой і малым Анатолям на руках. У раздзеле змешчаныя бюсты Міхаіла Навумавіча Белы і камандзіра атрада, урача Аляксея Іванавіча Шубы, фотаздымкі партызанаў, іх успаміны, карты партызанскага атрада, спісы партызанаў і іншыя дакументы.

Год таму музей узба-

гацілі ўнікальныя мастацкія творы: скульптура малых формаў «Ікона Жыровіцкай Божай Маці» (А. Ткачова) і «Халакост» (У. Мурашвер), кампазіцыя «Магутны Божа», адмысловыя вазы «Кветка» (В. Самахваляў) і «Лета» (С. Шэцін). Знайшлі сваё месца ў музеі новыя творы скульптараў: медаль «Францыск Скарына» (А. Зіменка); барэльефы «Ніл Гілевіч» і «Ларыса Геніюш», медаль «Мітрапаліт Філарэт» (У. Мелехаў).

Прыемная навіна прыйшла з Англіі, з бібліятэкі Оксфардскага ўніверсітэта. Кнігу-альбом «Раскрыты крылы музы» пра мастацкі музей А. Белы ў найбліжэйшы час можна будзе замовіць у зале Славянскай літаратуры Бадлеянскай бібліятэкі (Bodleian Library).

У Оксфардскую бібліятэку з усіх краінаў едуць навукоўцы, каб вывучаць кнігі з яе калекцыі. Спадзяемся, што кнігі пра А. Белы і яго музей таксама зацікаваць.

Звесткі пра музей можна знайсці ў «Беларускай энцыклапедыі», энцыклапедыі «Музеі Беларусі», кнізе «Памяць. Старадарожскі раён».

А на радзіме Анатоля Яўхімавіча музей працуе, сустракае зацікаўленых людзей, раскрывае перад імі таямніцы беларускага краю праз мастацкія творы, кнігі, дакументы і інш. У музеі, са словаў наведнікаў, «можна вывучаць гісторыю Беларусі», «...музей – прыклад нястомнай працы, грамадзянскага гарэння на карысць Беларусі» і «...вельмі хочацца... каб у залах музея выхоўваліся малыя дзіцяці Беларусі». Некаторыя ўпэўненыя, што «...столькі можа зрабіць той, хто шчыра любіць Беларусь...» і што «даўно не адчувалі пачуцця гонару за Радзіму і яе дзеячаў, за свой народ».

Імя Анатоля Белы правае займае ганаровае месца сярод адданных змагароў за вольны беларускі дух, за лепшы лёс і незалежнасць, бо ён ведаў, што праца яго не прападне, верыў, што суайчыннікі, наведаныя музей, яшчэ раз успомняць (а некаторыя даведаюцца!), якіх таленавітых сыноў і дачок падаравала свету нашая зямля. А магчыма, кагосьці з суайчыннікаў яшчэ чакае той таямнічы час, калі ў яго душы раптам звярнуцца нешта да болю роднае, блізкае, і ў ім назаўсёды прагнецца горды, годны, свядомы беларус!

Надзея
САРМАНТ

Ля бюста Анатолю Белы стаяць злева направа: Міхаіл (стрыечны брат), Алесь (унук), Ала (жонка), Кірыл (стрыечны ўнук), у другім радзе Святлана (дачка) і Ала (жонка стрыечнага брата)

га, бо для многіх сапраўдная гісторыя Беларусі была невядомай – у савецкай школе такіх звестак не давалі.

*Хаджу па залах
ў захапленні,
І думаю: «Калі і дзе
Я быў ў такім
вось акружэнні,
Ў такой, мне роднай,
грамадзе.*

М. Ермаловіч, «На выстаўцы Лявона Баразны»

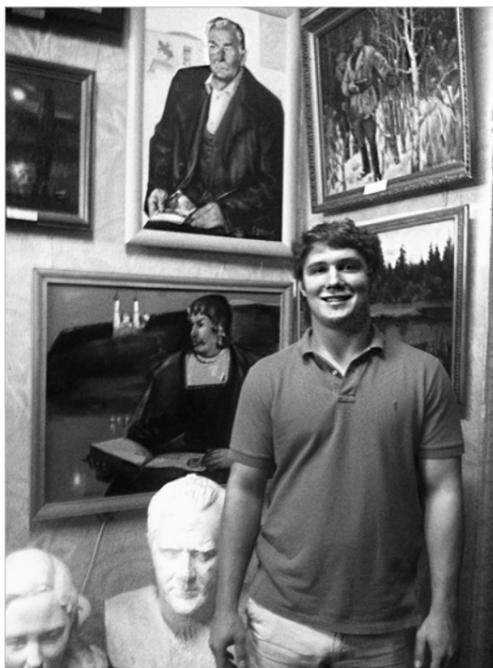
Добра разумеючы, што для папулярызацыі дзейнасці музея неабходны такія сучасныя інфармацыйныя сродкі, як інтэрнэт-прастора, А. Белы становіцца ініцыятарам стварэння сайта www.sradchyna.by. Дапамаглі яму дасведчаныя людзі. Даволі значная частка была зроблена дзякуючы Уладзіміру Раманоўскаму, ды і ўнук А. Белы, Алесь, зрабіў важкі ўнёсак у справу дзеда.

ныя госці сайта (разам 70 – 80%); за імі ідуць побач Расійская Федэрацыя і Кувейт. А адсюль меркаванне: у ЗША з'ехалі беларусы, якіх хвалюе лёс Радзімы, а ў Расію – у асноўным на заробкі. Заходзяць на сайт госці з Прыбалтыкі, Германіі, Польшчы, Турцыі і інш.

У Мінску, у вялікіх і малых гарадах, у іншых населеных пунктах багата дзяржаўных музеяў рознага накірунку: гістарычныя, гістарычна-краязнаўчыя, этнаграфічныя, мастацкія, літаратурныя, прысвечаных знакамітым людзям, народнай творчасці, побыту ды інш. Апошнім часам не дзіва і прыватны музей. Тут ужо такі палёт фантазіі: музей гадзіннікаў, грошай, прасяў, драўляных лыжак, самагонных апаратаў, пустых бутэлек з-пад алкагольных напояў («Антыбакус»)...

таў вельмі актуальная, жыццёваважная: усе творы адлюстроўваюць гісторыю і сучаснасць Беларусі, уся дзейнасць музея скіраваная на адраджэнне і захаванне спадчыны. Адзін з наведнікаў даў такую ацэнку: «Тут сапраўдная Беларусь у Беларусі». Можна дадаць: «Старадарожскі мастацкі музей А. Белы вучыць любіць Беларусь».

Ішоў час, і змянілася, як кажучы, аўра вакол музея. Зніклі насяржанае, недавер, што апаноўвалі людзей толькі пры ўпамінанні аб беларускім накірунку музея. Кола наведнікаў пашыраецца. Радуе, што даволі частымі наведнікамі сталі моладзь, вучні агульнаадукацыйных школ не толькі Старадарожскага раёна. Пры-

Унук Алесь у музеі

Вяртанне годнасці

Калі ж будзе адноўленая сядзіба Манюшкі?

Няскончаная справа

Ужо больш двух дзесяцігоддзяў вядуцца размовы аб аднаўленні сядзібы Манюшкі. Ды не толькі размовы. Гэта тая справа, за якую браліся ўжо не адзін раз, але яна так і не была даведзеная да канца. І трэба сказаць, што далей марудзіць нельга – у 2019 годзе будзе святкавацца 200-годдзе Станіслава Манюшкі.

Адзіны ў свеце музей Манюшкі быў заснаваны ва Убелі на Чэрвеншчыне і месціўся ў школе. Ён узнік на грамадскіх пачатках, але паступова ператварыўся ў дзяржаўны. А за метраў 150 ад школы стаяў вя-

домы па малюнку Напалеона Орды сядзібны дом Манюшкаў. Яшчэ ў пачатку 1990-х гадоў узнікла ідэя яго аднавіць і менавіта ў ім размясціць музей. Былі праведзеныя раскопкі, зробленыя навуковыя даследаванні, складзены праект дома. Беларускаму боку дапамагала фундацыя сяброў Манюшкі Польшчы, якой кіравала Марыя Фолтэн, выканаўца ролі Галькі ў оперы Манюшкі. Знакамітая польская спявачка прыязджала на радзіму кампазітара і зрабіла вельмі многа, каб папоўніць музей новымі экспанатамі: копіямі арыгіналаў нот Манюшкі, фотаздымкамі. Яна нават перадала свае грошы на пачатковыя працы па аднаўленні сядзібы. Аднак складаная эканамічная сітуацыя, развал у 1990-х, на жаль, не дазволілі закончыць гэтую справу.

Дом з мезанінам

Сёння мы ведаем, як выглядала сядзіба Манюшкаў, даволі добра захаваўся яе фундамент, у выніку даследаванняў вызначаныя памеры будынка. Аднапавярховы дом з мезанінам стаяў пасярод пейзажнага парку.

Акрамя малюнка Напалеона Орды, былі знойдзеныя і канграфічныя матэрыялы (сярод іх замалёўкі, чарцяжы, схемы, планы), зробленыя бацькам кампазітара Чэславам Манюш-

кам, якія дазваляюць аднавіць не толькі вонкавы выгляд будынка, але і яго планіроўку, інтэр'еры. У архівах Варшавы захоўваецца альбом Ч. Манюшкі, прысвечаны рамонт Убельскай сядзібы. На планах намаляваная і некаторая мэбля. Вядома нават, дзе стаяў раяль, на якім граў кампазітар. Акрамя таго, з асобных матэрыялаў можна даведацца пра гаспадарчыя пабудовы побач з домам, што дае магчымасць адбудаваць з цягам часу сядзібны комплекс.

Пару гадоў таму быў створаны арганізацыйны камітэт па падрыхтоўцы і правядзенні мерапрыемстваў па святкаванні 200-годдзя з дня нараджэння

капэлы», прафесар Віктар Скорбагатаў браўся арганізоўваць пастаянныя канцэрты. Тут бы гучала музыка Манюшкі і заўсёды былі б слухачы – побач дом адпачынку, куды пастаянна заязджаюць новыя людзі. Ехаў бы сюды і народ са сталіцы – балазе, што побач.

...Адноўленыя сядзіба Міцкевіча ў Завоссі, Касцюшкі – у Мерачоўшчыне, а дома Манюшкі ва Убелі дагэтуль няма. Так, гэта быў бы выдатны турыстычны аб'ект,

зручны тым, што дарога сюды з Мінска не зойме шмат часу. Але варта мець сядзібу не толькі для культурнага і спазнаваўчага адпачынку. Важна, каб яна дзейнічала менавіта ва Убелі. Аднаўленне сядзібы, дзе нарадзіўся і рос кампазітар, – бяспрэчнае вяртанне Манюшкі на радзіму.

Наша бяда, калі пра сваіх знакамітых землякоў мы ўзгадваем у сувязі толькі з круглымі датамі. І прычына таму не ў сціпласці беларусаў. Мы выхоўваліся не на тых стэрэатыпах, з маленства не атрымлівалі сваю порцыю гонару за краіну. Мы вучылі ў школах, што нашая зямля – гэта край лясоў і балотаў, але не чулі, што на ёй жылі і тварылі цудоўныя людзі. Калі на галодным пайку, без уяўлення пра культурную спадчыну Беларусі, вырасла некалькі пакаленняў, ужо даводзіцца гаварыць аб неабходнасці фармавання нацыянальнай самасвядомасці. Вяртанне Манюшкі на радзіму – гэта вяртанне годнасці. Вяртанне яго ў нашу свядомасць – абуджэнне гонару за свой народ.

І загучыць музыка...

На жаль, і сёння Манюшка – асоба, якую многім беларусам трэба адкрываць для сябе. Давядзецца яшчэ шмат зрабіць для папулярызацыі яго спадчыны. Яшчэ ў 2014 годзе грамадскасць выказала свае прапановы па мерапрыемствах, якія неабходна правесці, каб годна сустрэць юбілей кампазітара. За выкананне асобных з іх трэба брацца ўжо сёння, бо інакш да 200-годдзя Манюшкі можна не паспець.

– Аднаўленне Убельскай сядзібы – адна з галоўных задач, – заўважае старшыня грамадскага аб'яднання «Беларускі фонд культуры» Уладзімір Гілеп. – Упэўнены, што гэты юбілей уводзіць ў спіс памятных датаў ЮНЕСКА. Як было б здорава і пачэсна аднавіць будынак, музефікаваць яго да гэтай даты. Убель – не толькі месца нараджэння Манюшкі.

Сядзіба Манюшкаў ва Убелі на малюнку Напалеона Орды

Тут ён пісаў свае творы, пра Убель нагадвае нам тая ж «Галька», а «Страшны двор» – Смілавіцкі палац, куды Станіслаў часта наведваўся ў госці да свайго дзядзькі. Палякі лічаць Манюшку сваім кампазітарам. Але дзякуючы суседзям мы ведалі, што ёсць такі выдатны польскі кампазітар, які пісаў дзіўныя оперы на беларускія мелодыі. Я глядзеў «Страшны двор» у Беластоку, опера сапраўды нагадвае пра нашыя Смілавічы. Чаму ж у нас няма пастановак операў Манюшкі? Аднавіце хаця б «Гальку», там жа мелодыка беларускіх песень. Гэта абавязкова трэба зрабіць да 2019 года. Няма ў нас і сваёй кнігі пра гэтага чалавека. Неабходна, каб людзі

буяе. І ўявіце: у сядзібе гучыць музыка Манюшкі, вакно расчыненае, і людзі сядзяць на лавачках і слухаюць – быццам свае творы для іх выконвае сам кампазітар...

– Але гэты юбілей мы зможам выкарыстаць напэўна і для таго, каб усяму свету паказаць, што на нашай зямлі нараджаліся і іншыя знакамітыя людзі...

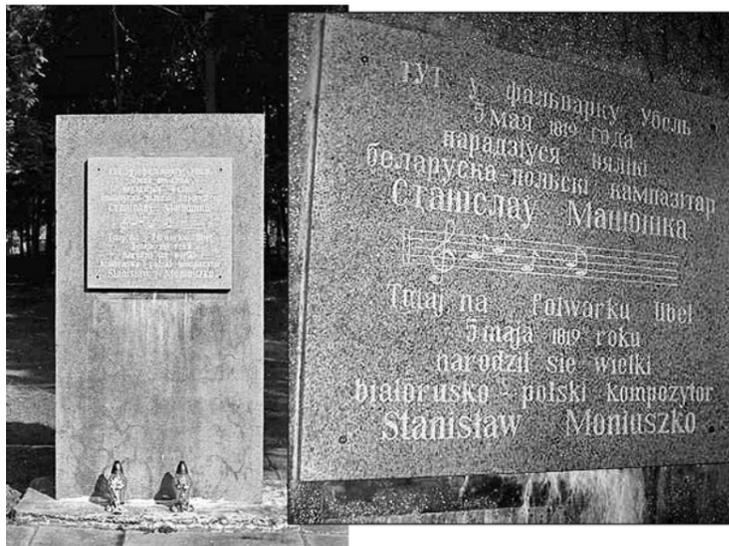
– У Беларускім фондзе культуры мы распачалі праграму па «вяртанні імёнаў». Была створаная камісія, якую ўзначальваў гісторык Анатоль Грыцкевіч, выдадзеныя два тамы «Славытыя імёны Бацькаўшчыны», што расказваюць пра людзей, якія нарадзіліся на нашай зямлі, па розных прычынах апынуліся за

Капліца ва Убелі (XVIII ст., не існуе)

С. Манюшкі – спачатку на грамадскіх пачатках Беларускім фондам культуры, пасля – Міністэрствам культуры Беларусі. Быў нават распрацаваны план мерапрыемстваў, у якім пазначана ў тым ліку і аднаўленне сядзібы. Знайшоўся і спонсар, гатовы сваімі грашыма падтрымаць гэтую справу...

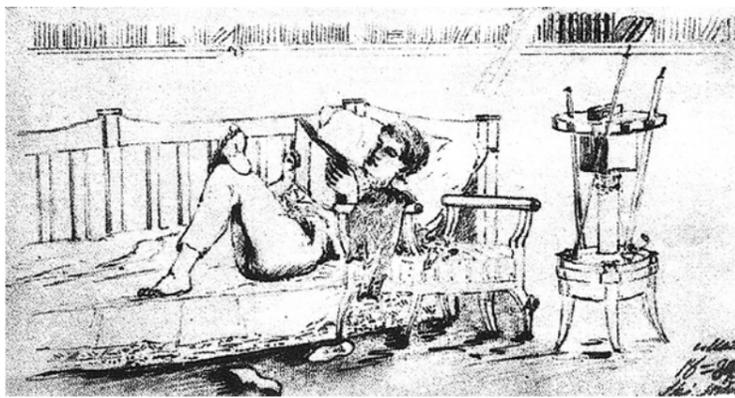
Будоўля так і не пачалася, але хочацца верыць, што дому з мезанінам усё ж такі быць. Здавалася б, не так ужо і многа для гэтага трэба – ёсць гатовы праект сядзібы, сабраныя экспанаты для музея, які будзе ў ім размяшчацца. Планавалася стварыць тут і добрую музычную гасцёўню, якая б пастаянна магла прымаць наведнікаў. Мастацкі кіраўнік «Беларускай

Памятны знак на месцы былой сядзібы С. Манюшкі

ведалі пра яго лёс! На сёння нідзе ў музычных магазінах няма нотаў Манюшкі, ды і музыка яго ў нас гучыць больш для прафесіяналаў. Летась усталюваны на плошчы Свабоды ў Мінску помнік, дзе Манюшка гутарыць з Дуніным-Марцінкевічам. Яны сядзяць спінамі да таго месца, дзе быў будынак тэатра, у якім прагучала першая опера кампазітара. Для экскурсаводаў гэта добрае месца, дзе можна распавядаць пра гісторыю музыкі. Але трэба, каб там, як і прапанавала грамадскасць, гучалі творы Манюшкі. Тое ж і з Убельскай сядзібай. Там прыгожыя мясціны, рака побач, увесну бэз

яе межамі і стварылі славу тым краінам. А Беларусь пра іх заблылася. І такіх імёнаў у нас набылася больш за 200. Ніхто цяпер не ўспамянае, што Беларусь – радзіма Глінкаў, Стравінскіх, Кавалеўскіх і іншых знакамітых родаў ВКЛ. Бачыш, як «раскідалі» мы сваіх людзей. Гэта я толькі пра Расію ўспомніў, а колькі беларусаў сталі вядомымі на захадзе, у той жа Польшчы... Упэўнены, што і сёння трэба гэтую справу працягваць. Можна, тады адноўвацца і іншыя сядзібы, дзе жылі гэтыя людзі.

Чэслаў Манюшка намаляваў сына Станіслава ва Убелі

Каляды ў нас адзначаюць з 6 па 19 студзеня, да Вадохрышча паводле праваслаўнага календара.

Здаўна ўмелі нашыя людзі працаваць, умелі і святкаваць, весяліцца. Сярод святочных дзён асобна выдзяляўся вечар перад «старым» Новым годам. У гэты вечар моладзь варажыла, жадаючы ведаць свой далейшы лёс.

Як гэта рабілі ў вёсцы Заполле Івацэвіцкага раёна, успамінала Алена Антонаўна Мігель, 1918 года нараджэння:

— А перад «старым» Новым годам дзяўчаты варажылі. Збяруцца ў чыйсь хатце, пойдучы у куратнік, знімуць з седала чорную курыцу, насыплюць горбачкамі жыта. Колькі дзяўчат — столькі і горбачак у адзін радок. І пускаюць курыцу. З чые горбачкі пачне дзяўбсці, тая дзеўчына першая замуж пойдзе. Во адну пачала дзяўбсці, потым другую, адышлася — пачала трэцюю. Гэтак адна за ад-

Варажба пад «старым» Новым годам

ною і замуж выходзілі. А чыю не схачела, той яшчэ ў дзеўках сядзець. А некаторыя дзяўчаты булкі пяклі, клалі ў радочак і пускалі сабаку. Чыю булачку ўхопіць, тая дзеўчына першая замуж пойдзе.

Яшчэ рабілі калодзеж з дроўці лучыны і клалі пад ложка. Прысніцца, што хлопец ідзе па ваду, ведай — гэта твой суджаны. А то на люстэрках гадалі. У цёмнай хатце, у поўнач, ставілі адно люстэрка спераду, другое — ззаду. Сядзелі і чакалі, пакуль хлопец у люстэрку з'явіцца. Гэта і будзе твой суджаны.

Яшчэ бралі жыта ў фартушок і поначы ад хаты да калодзежа сыпалі зерне, каб толькі ніхто не бачыў. Даўней калодзежы былі агульныя, хлопцы з усяго гродка вадзілі паіць коней. Зробіць дзяўчына дарожку з зерня, бяжыць дахаты і кладзецца ў пасцель. Гэтай ноччу ёй абавязкова прысніцца кавалер, які прынясе ваду да яе ў хату. Праўда, пакуль што ў сне.

Дзяўчаты напрудучь кудзелі і перацягнуць вечарам нітку ад плота да плота, праз усю вуліцу. Схаваюцца дзе і чакаюць. Хто парве нітку, за таго і замуж пойдзе.

Усяго-ўсяго маладыя выдумлялі. Цяжка мне цяпер і ўспомніць. Але во яшчэ. Гэта ж не палянуюцца і вынесуць на вуліцу рубля, якім уціскаюць сена на возе. Паставяць стойма і адбягуцца. Куды ўпадзе, у той бок дзеўка і замуж пойдзе. Памятаю, усё хапаліся за плот. Як да пары схопіш штыкецін, гэтым годам выйдзеш замуж. А не да пары — яшчэ год хадзіць у дзеўках будзеш.

Даўней зімою дроў нанашвалі ў хату на цэлы тыдзень, бо надто маразы былі вялікія. Нясеш бярэмя, кінеш, лічыш, колькі пален прынесла. Як да пары, то пойдзеш да вянца.

Смеху, віску было на ўсю вуліцу. Але баілася, каб хлопцы не бачылі, што мы робім, а то будучы з нас смяцца.

Кожнай дзеўчыне хацелася ведаць, які будзе муж — добры ці ліхі. Бо, кажуць, з добрым нажывешся, а з ліхім наплачашся. Вось і ішлі вечарам у цёмны хлест, руку перад сабою выстаўлялі. Як датыкнецца рука да нечага мяккага, цёплага, то і муж будзе добры, ласкавы. А калі да халоднага, то муж будзе ліхі. А то яшчэ кідалі каменьчык у калодзеж і слухалі: як ціха ў воду ўпадзе, то муж будзе рахманы, спакойны, а як булькне, то бурклівы.

А дзеўчыні бегалі мы ад хаты да хаты і крычал пад вокнамі: «Маці, маці, як жаніха зваці?», «Скажы, маці, як нявесту зваці?». І маўчым, а ў грудзях калоціцца, стукае сэрца. Фіранкі расхіляюцца, і праз узоры на шыбах мы бачым усмешлівыя, зычлівыя твары дарослых і чуюм у адказ самыя пацешныя імёны: Аўдося, Матруна, Макрына, Тодар, Панас, Селівон. Мы смяемся і навывперадкі бяжым да наступнай хаты. А там зноў нам гавораць не чутыя нам імёны. Весела было!

Ой, Шурачка, варажба варажбо, а як Бог дасць, так і будзе.

*Запісаў Аляксандр ЗАЙКА,
Івацэвіцкі раён*

Адказы на крыжаванку, змешчаную ў № 1

Уздоўж: 1. Слонім. 5. Званіца. 10. Бяда. 11. Ягайла. 12. Эскіз. 14. Амін. 15. Меса. 16. Саюз. 18. Вера. 19. Наяда. 21. Мясоед. 24. Клін. 26. Цымбалы. 27. Дарога.

Упоперак: 2. Людвісарня. 3. Імя. 4. Рай. 6. Во. 7. Нос. 8. Адзін. 9. Аблом. 13. Кампаналаг. 17. Званы. 18. Вянец. 20. Дуб. 22. Сон. 23. Два. 25. Ял.

Наддзвінцы, натхнёныя з полацкіх крыніцаў

Значная падзея адбылася нядаўна ў літаратурным жыцці Полацкага рэгіёна: народнае літаратурнае аб'яднанне «Наддзвінне» адсвяткавала 90-гадовы юбілей. Урачыстасць адбылася ў цэнтральнай раённай бібліятэцы імя Францыска Скарыны. На імпрэзе прысутнічалі аматары прыгожага пісьменства, фундатары, афіцыйныя асобы, прадстаўнікі творчых калектываў Полацка, школьнікі і, вядома ж, самі наддзвінцы.

Гісторыя адной са старэйшых творчых суполак Беларусі, пераемніцы полацкай філіі літаратурнага аб'яднання «Маладняк», была прадстаўленая ў прэзентацыі «Ад пачатку да сёння...». Восенню 1926 г. выйшаў першы альманах суполкі пад аднайменнай назвай, і вось ужо ў навучальных і культурных установах Полаччыны паэты і празаікі пазнаёмлілі землякоў з юбілейным зборнікам «Наддзвінне», што пабачыў свет летась.

З цікавасцю выслухалі прысутныя выступленне кіраўніка літаб'яднання Мікалая Балдоўскага, які адзначыў, што наддзвінцы стараюцца захоўваць лепшыя традыцыі сваіх знакамітых папярэднікаў Петруся Броўкі, Алеся Савіцкага, Генадзя Бураўкіна і іншых. Ён раскажаў пра дасягненні сённяшніх наддзвінцаў: Галіна Загурская, Мікалай Балдоўскі, Віктар Карасёў, Пётр Буганаў і Наталля Саветная з'яўляюцца сябрамі Саюза пісьменнікаў Беларусі. Г. Загурская ўганараваная прэміяй імя Уладзіміра Караткевіча, В. Карасёў стаў першым лаўрэатам прэміі імя Алеся Савіцкага. Г. Загурская і Віталь Шалаеў сталі лаўрэатамі I ступені абласнога творчага конкурсу «Мой край — мая Радзіма». Толькі за апошнія гады пабачылі свет тры калектывы зборнікі: «Між крутых берагоў», альманахі «Наддзвінне. 2013» і «Наддзвінне. 2016». Выйшлі з друку новыя кнігі П. Буганавы, М. Шнітко, Н. Саветнай, Д. Маскаленкі, І. Еўдакімовіч,

А. Івановай, М. Балдоўскага, Г. Загурскай. Гэтыя ды іншыя кнігі, выдадзеныя за гады існавання суполкі, былі прадстаўленыя на кніжнай выстаўцы.

З вялікай прыхільнасцю прынялі прысутныя выступленне В. Карасёва, аўтара кнігі «Наддзвінне: ад пачатку да сёння...». У гэтым гістарычным нарысе Віктар Раманавіч распавёў пра шлях літаратурнага аб'яднання ад моманту яго стварэння да сучаснасці, асвятліў асноўныя перыяды ў лёсе наддзвінцаў, раскажаў пра жыццёвы і творчы лёс кіраўнікоў аб'яднання і вядомых беларускіх пісьменнікаў.

Словы падзякі пачуў В. Карасёў за сваю дзейнасць па ўвекавечванні памяці пра знакамітых землякоў, герояў Вялікай Айчыннай вайны, літаратараў Полаччыны. Дзякуючы яго намаганням у в. Нача быў усталяваны помнік наддзвінцам Вісарыёну Гарбуку, братам Сцяпану і Мікалаю Сямашкам.

Пад час імпрэзы самыя актыўныя ўдзельнікі літаб'яднання былі ўзнагароджаныя дыпламамі, а новыя наддзвінцы атрымалі членскія білеты. Песнямі на словы паэтаў «Наддзвінне» павіншаваў удзельнікаў суполкі калектыв «Полацкія россыпы» ды іншыя выканаўцы. Г. Загурская ўнесла вясе-

лы струмень ва ўрачыстасць, прачытаўшы сваю жартоўную паэму «Наддзвінцы на Парнасе». Гучалі віншаванні і вершы ўдзельнікаў Беларускага літаратурнага саюза «Полоцкая ветвь» і літаратурна-музычнага аб'яднання «Літаратурны ковчег».

Мне ж як педагогу і кіраўніку аб'яднання па інтарэсах «Літаратурнае краязнаўства» было прыемна, што мае

навучэнцы ўважліва глядзелі, слухалі і нават з захапленнем каментавалі: «А вось гэтага паэта мы праходзілі», «А я таксама верш Бураўкіна «Не шукайце красы за морамі» на памяць ведаю», «Ну, крыжаванку пра «Наддзвінне» мы адразу разгадаем». А потым мае вучні з радасцю сфатаграфаваліся з удзельнікамі суполкі.

На заканчэнне вечарыны ўсе разам праспявалі гімн літаратурнага аб'яднання «Наддзвінцы мы...» на словы Г. Загурскай і М. Балдоўскага (музыка Я. Аўласенка), дзе ёсць такія словы:

*Складаем вершы мы ці пішам прозу
Пад позіркамі чулымі званіц,
Святая Ефрасіння нашы крозы
Натхненнем поўніць
з полацкіх крыніц.*

*На любя бацькоўскія прасторы
Святло ідзе з нябесных алтароў,
Каб славіць нам жыццё
ў цікавых творах,
А ў ім — радзіму, веру і любоў.*

*Валянціна СОПКАВА,
педагог дадатковай адукацыі
Палаца дзяцей і моладзі
г. Наваполацка,
кіраўнік аб'яднання
«Літаратурнае краязнаўства»,
сябра народнага літаратурнага
аб'яднання «Наддзвінне»*

Студзень

18 – Гардзін (Благанраваў) Уладзімір Расціслававіч (1877 – 1965), акцёр, кінарэжысёр, сцэнарыст, адзін з пачынальнікаў беларускага кіно, народны артыст СССР – 140 гадоў з дня нараджэння.

18 – Караткевіч Нэлі Васільеўна (1937), актрыса тэатра, заслужаная артыстка Беларусі – 80 гадоў з дня нараджэння.

20 – Тарашкевіч Браніслаў Адамавіч (1892, Віленскі пав. – 1938), мовазнаўца, аўтар першай «Беларускай граматыкі для школ» (1918), акадэмік НАН Беларусі, грамадска-палітычны дзеяч – 125 гадоў з дня нараджэння.

20 – Шырма Рыгор Раманавіч (1892, Пружанскі р-н – 1978), харавы дырыжор, фалькларыст, музычны і грамадскі дзеяч, публіцыст, народны артыст Беларусі і СССР, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Беларусі (1966, 1974), Герой Сацыялістычнай Працы (1977), узнагароджаны двума ордэнамі Леніна, ордэнам «Знак Пашаны» – 125 гадоў з дня нараджэння.

21 – Садковіч Мікола (Мікалай Фёдаравіч; 1907, Аршанскі р-н – 1968), беларускі і расійскі кінадраматург, кінарэжысёр, пісьменнік, заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі СССР (1951) – 110 гадоў з дня нараджэння.

23 – Рункевіч Сцяпан Рыгоровіч (1867, Бабруйскі пав. – 1924), дзеяч Рускай Праваслаўнай Царквы, царкоўны гісторык і архіваіст, грамадскі дзеяч – 150 гадоў з дня нараджэння.

23 – Чэмберг Валянціна Ільінічна (1917 – 1990), беларуская і расійская актрыса тэатра і кіно, заслужаная артыстка Беларусі, народная артыстка Расіі – 100 гадоў з дня нараджэння.

Тэстыльная кампазіцыя «Батлейка». Аўтары Мілана Балюконіс, Ілья Яфрэменка, Арыадна Цімафеева

Фота Наталі КУПРЭВІЧ

У тэатры «Зьніч»

16 студзеня на сцэне паэтычна-драматычны монаспектакль «**Красёнцы жыцця**» паводле паэмы Якуба Коласа «Новая зямля». Яе галоўны герой Міхал нарадзіўся, вырас і жыў на зямлі, якую не проста разумеў і любіў – якой дыхаў, з якой зрадніўся, якую жадаў назваць сваёй. Але няўмольны лёс наканаваў іншае...

Выканаўца – заслужаны артыст Рэспублікі Беларусь Алесь Кашпераў, аўтар інсцэніроўкі, рэжысёр-пастаноўшчык – Галіна Дзягілева. У спектаклі гучаць народныя мелодыі і песня «Дарогі» кампазітара Алега Залётнева.

18 студзеня дзяцей і падлеткаў чакаюць на монаспектаклі «**Палескія рабінзоны**» паводле апавесці Янкі Маўра. Аўтар інсцэніроўкі і выканаўца, заслужаны артыст Беларусі

Уладзімір Шэлестаў распавядзе, як двое юнакоў захацелі пабачыць палескае разводдзе. Разам з імі глядачы выправяцца ў цікавую вандроўку.

Увечары на сцэне паэтычны монаспектакль «**Любіць**» паводле вершаў Анатоля Вярцінскага і паэмы «Дажынкi», прымеркаваны да 85-годдзя паэта. Яго словамі «Што значыць зямное шчасце здабыць? Любіць...» паразважае аўтар інсцэніроўкі і выканаўца спектакля Галіна Дзягілева.

19 студзеня Вячаслаў Шакалідо пакажа маленькім глядачам лялечны монаспектакль «**Граф Глінскі-Папалінскі**» паводле п'есы Артура Вольскага і распавядзе незвычайную гісторыю, якая адбылася з хлопцам Марцінам і катом Максімам.

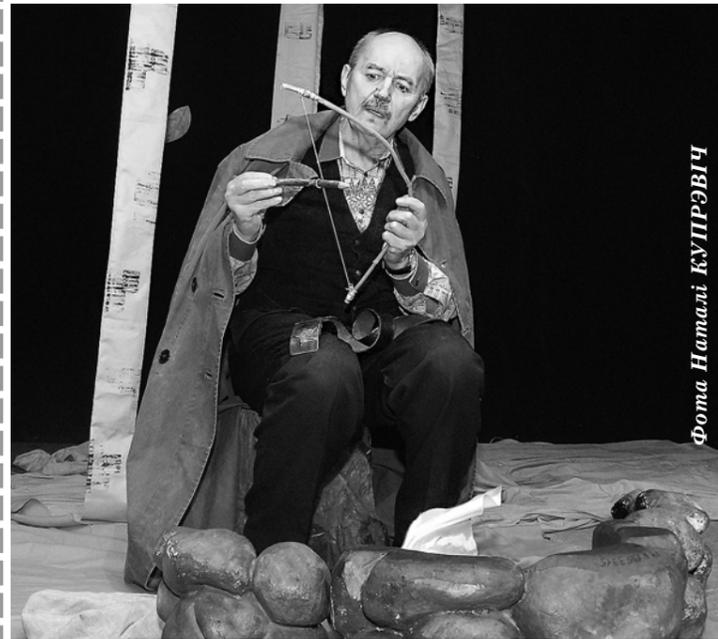
Тым жа вечарам на сцэне паэтычны монаспектакль «**Не праклінай, што я люблю**» па-

водле вершаванага рамана Ніла Гілевіча «Родныя дзеці», прымеркаваны да 85-годдзя паэта. Даследчык беларускага фальклору і побыту, тонкі знаўца жывой народнай гаворкі, Н. Гілевіч стварыў своеасабліваю паэтычную сюіту, дзе гарманічна зніталіся гумарыстычныя ноты і шчымлівая музыка кахання, дзе чуоцца напевы роднай зямлі... На сцэне гэта перадае выканаўца Мікалай Лявончык. Аўтар інсцэніроўкі і рэжысёр-пастаноўшчык – Галіна Дзягілева. Музычнае суправаджэнне Дар'і Неўмяржыцкай (цымбалы).

23 студзеня для самых удзячных глядачоў будзе іскі монаспектакль Сяргея Кавалёва «**Маленькі Анёлак**» паводле твора французскай пісьменніцы Кармэн Барнос дэ Гаштольд «Малітвы жывёлаў». Просьбы розных жывых істотаў да Бога перадаюць анёлы, адзін з якіх стаўся героем спектакля. Выканаўца – Раіса Астразінава, рэжысёр-пастаноўшчык – Галіна Дзягілева.

Для старэйшых глядачоў у гэты дзень на сцэне монаспектакль «**Нобіль – Барвяны Уладар**» паводле апавесці Уладзіміра Караткевіча «Сівая легенда». Пра пачатак XVII ст. – смутныя часы ў Беларусі распавядае наёмны ваяр у Рэчы Паспалітай швейцарац Конрад Цхакен. Яго маналог ператвараецца ў легенду аб нашым народзе. Аўтар інсцэніроўкі, рэжысёр і выканаўца – заслужаны артыст Беларусі Уладзімір Шэлестаў.

Спектаклі праходзяць у Тэатральнай зале культурнага цэнтра касцёла Св. Сымона і Св. Алены. Дзіцячыя пастаноўкі пачынаюцца а 15-й гадзіне, дарослыя – а 19-й. Дадатковую інфармацыю можна атрымаць па мінскім тэлефоне: 331-75-53.

«Палескія рабінзоны»

Фота Наталі КУПРЭВІЧ

Малая краязнаўчая энцыклапедыя

(Пачатак у № 1 за 2003 год)

ПАКАЦІГАРОШКАК, Кацігарошак, Гарошак, Кацігарошынка – персанаж усходнеславянскіх чарадзейных казак сюжэтнага тыпу АТ 312 I, юнак-асілак. Нараджаецца з гарохавага зерня, што з'ела ягоная маці. Валодае вялікай

сілай. Разам з іншымі асілкамі (Вярнідубам і Вярнігарой) змагаецца з антычалавечымі істотамі (Змеям, Цмокам ды інш.), перамагае іх і выратаўвае людзей. Вобраз Кацігарошка сустракаецца таксама ў рускім (Покатигорошек) і ўкраінскім (Котигорошко) фальклоры.

ПАКРОВА – старажытнае земляробчае свята славянаў. Адзначалася 1 кастрычніка паводле старога стылю як свята заканчэння палевых працаў. Вытокі ляжаць у глыбокай старажытнасці, калі славянскія земляробчыя плямёны пакланяліся розным язгніцкім божствам. Пакровы лічыліся пераломным момантам у жыцці прыроды. Да іх звычайна завяршаліся ўсе працы на полі, у садзе, уцяпляліся жыллё і гаспадарчыя пабудовы.

Пасля Пакрова ў сялянскім жыцці пачынаўся новы цыкл працаў – нарыхтоўка паліва, перавод жывёлы на стой-

лавае ўтрыманне і г.д. («На Пакровы дай сена карове», «Прышлі Пакровы, пытаюць, ці да зімы гатовы»). Пасля Пакроваў пачыналася пара вясельляў. У народзе гавораць: «Пакровы пакрываюць траву лістам, зямлю снегам, ваду лёдам, а дзяўчат шлюбным чэпкам». У гэты дзень, у залежнасці ад прыродных умоваў, жывёле скармлівалі пажынальны сноп. Лічылася, што яна падрыхтаваная да зімы. Дзяўчаты ўвечары перад Пакровамі варажылі пра замужжа: слухалі з блінам на скрыжаваннях, у якім баку брэша сабака (туды, маўляў, пойдучь замуж); елі на ноч салёную аладку (спадзяваліся, што суджаны паднясе вады) і інш. З Пакроваў раней пачыналіся попрадкі (вячоркі, супрадкі), што працягваліся да Вялікадня.

Пакровы таксама царкоўнае свята, якое адзначаецца праваслаўнай царквою 14 кастрычніка (па новым стылі).

ПАЛАНЭЗ (польск. Polonez ад фр. polonaise) – старадаўні польскі танец-шэсце ўрачыстага характару.

Выконваўся як правіла напачатку

Тыповы рытм паланэзу

балаў, чым падкрэсліваў урачысты, узнёслы характар свята. У паланэзе танцаваліныя пары рухаюцца па ўсталяваных правіламі геаметрычных фігурах. Музычны памер танца – $\frac{3}{4}$. Жанрава вызначальныя рысы – 3-дольны тактавы памер, тыповая рытмаформула, каданс (кадэнцыя).

Папярэднік паланэза – 4-дольны павольны «пешы» танец, што вылучыўся з вясельных абрадавых танцаў, у XVII ст. адкрываў вясковыя свята або выконваўся ў час вяртання з палевых, лугавых, лясных працаў. У XVIII ст. пад назвай «польскі танец» пашырыўся ў шляхецкім асяроддзі, дзе набыў вядунычы кавалерскі характар. У канцы XVIII ст. атрымаў назву «паланэз». Адыграў прыкметную ролю ў фарманні нацыянальнага аблічча польскай прафесійнай музыкі.

(Заканчэнне артыкула ў наступным нумары)

